

Når lokalhistorie er bedst

Han Herred Bogen, den lokalhistoriske årbog for Øster og Vester Han Herred, har tradition for høj kvalitet. Årgang 2003 bekræfter dette omdømme, og det gælder både bidragydernes litterære kvalitet og bogens udstyr hvad angår design og billedredaktion. Flosklen "rigt illustreret" dækker fortræffeligt.

2003 udgaven kommer vidt omkring i Han Herreds historie og geografi. Historien om en købmandsgård i Vesterby er blandt de festlige eksempler på fortælleglæde og lokalhistorisk indsigt. Jens-Martin Nielsens far, Valdemar Nielsen, startede og udviklede Ølands ældste købmandsgård. Valdemar voksede op som landmandssøn fra Skovengene ved Aabybro i kriseårene efter Første Verdenskrig, kom på landbrugsskole og blev kontrolassistent, men med en utrættelig lyst til at få sin egen købmandsgård. Øland var stedet mente han.

Efter tre års slid, nærmest i døgndrift, havde Valdemar Nielsen penge til at bygge i Vesterby. Eneste konkurrent var Brugsen, der lå ved siden af mejeriet. Vareformidlingen skete via manden, der tidlig morgen kørte rundt til bønderne for at hente mælkejungerne ind til mejeriet. Han fik en kurv og en seddel med, og næste dag havde han varerne med tilbage.

Valdemar Nielsen åbnede sin købmandsforretning i 1930, det fuldendte eksempel på købmandens blandede landhandel, også her i knivskarp konkurrence med den brugsforening, som kunderne selv havde været med til at starte som et andelsforetagende og nabo til andelsmejeriet i Vesterby.

Valdemar fik sin Jensigne, der havde vilje og evne til at samarbejde med sin mand om at få købmandsgården på fode. Her var det hele fra isenkram til landbrugs- og haveredskaber, gødning, foderstoffer, cement og selvfølgelig alt inden for kolonial. Når landmandskonerne kom med ind på den lange indkøbstur, stod kaffen og bagværket parat inde i stuen. Gryder, potter, pander, kander og deslige hang i kroge ned fra loftet, og i de to udstillingsvinduer var der porcelænsfigurer, lysestager og tilsvarende udsøgte sager. En afdeling for strømper, tøj og tilsvarende havde sit hjørne, og foran disken en tønne med islandske spegesild. Tønden var svær at holde tæt, hvad man kunne se spor af i den udsivende saft på gulvet.

Butikken var et selvfølgeligt samlingssted for kunderne. De lokale begivenheder og de mere abstrakte på landsplan blev diskuteret heftigt. Brugsen havde et udbud af nogenlunde samme karakter, men knap så udsøgt og kundevenligt og slet ikke med den flotte facade, som Valdemar Nielsen lokkede med – og så det med den frie købmand, der var det store nummer i konkurrencen med Brugsen. For slet ikke at tale om, at herskaberne på Oxholm Slot var blandt kunderne. Det var værd at samle på, når hofjægermesterinden med privatchauffør indfandt sig – uden at spolere miljøet med de diskuterende ølandborgere og den lække tønne med de islandske spegesild.

Hverken købmand eller Brugs findes på Øland i dag, discountkæderne har for længst konkurreret dem ud, og det er et tab for miljøet. Valdemar og Jensignes søn Jens-Martin, der har skrevet beretningen, overtog

købmandsgården i 1979 og driver her international værktøjs- en gros virksomhed. Det fortæller han ikke selv, men det hører også med til historien om købmandsgården på Øland.

Han Herred Bogen 2003 har meget andet godt at byde på ud over historien om købmandsgården og hvad andet Jens-Martin Nielsen og de øvrige hold af bidragydere har at fortælle. Fælles for dem er den nævnte indsigt og kvalitet.

Man er i godt selskab med de fortællere, der gør lokalhistorien omkring Han Herred så lyslevende.

Ole Bergh

17.12.2002

Han Herred Bogen 2003

168 sider, indbundet 215 kr.

Lokalhistorisk Samvirke for Han Herred

Redaktion: Poul Meisner, Ingvard Jakobsen og Ejgil Bodilsen